

Сергій В. Гарбар*

СУТНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сутність інвестиційної привабливості промислових підприємств визначається їх здатністю приваблювати інвестиції завдяки комплексній оцінці економічних, фінансових і ринкових характеристик. Поточне дослідження спрямоване на визначення сутності щодо розуміння інвестиційної привабливості підприємства та формування на основі цього, власного визначення. В процесі написання дослідження були використані різні методи наукового пізнання, такі як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та системний підхід для дослідження і виокремлення існуючих дефініцій щодо трактування інвестиційної привабливості підприємства. В ході дослідження автором було з'ясовано, що у сучасному економічному світі продовжує відбуватися зростання інтересу до інвестицій, що було підтверджено зростаючою динамікою інвестиційних портфелів у всьому світі. Визначено, що такий тренд є свідченням зростаючого потенціалу інвестиційних ринків і створює нові перспективи для розвитку промислових підприємств. На основі аналізу досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців автором узагальнено та систематизовано основні думки щодо визначення інвестиційної привабливості підприємств. Також автором виокремлено низку наукових досліджень, які сформували власні визначення інвестиційної привабливості підприємств та окреслено їх переваги і недоліки. По результатах систематизації автором сформовано власне визначення економічної категорії «інвестиційна привабливість промислового підприємства». Отримані результати дослідження мають практичне значення і можуть бути використані як основа для розробки і впровадження ефективних інвестиційних стратегій, які враховують сучасні тенденції розвитку промислових підприємств. В подальших дослідженнях слід зосередитися на специфічних чинниках інвестиційної привабливості підприємств сфери біотехнологій.

Ключові слова: інвестиційні стратегії, очікуваний дохід, ефективність, соціально-економічними чинники, ризикованість.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 12.

DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-279-104-111

Sergii Garbar

ESSENCE AND APPROACHES TO DETERMINING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The essence of the investment attractiveness of industrial enterprises is determined by their ability to attract investment through a comprehensive assessment of economic, financial and market characteristics. The current study is aimed at defining the essence of understanding the investment attractiveness of an enterprise and forming its own definition on this basis. In the process of writing the study, various methods of scientific cognition were used, such as analysis, synthesis, generalization, comparison and a systematic approach to study and identify existing approaches and definitions to the interpretation of the investment attractiveness of an enterprise. In the course of the study, the author has found that in the modern economic world there continues to be a growing interest in investment, which was confirmed by the growing dynamics of investment portfolios around the world. It is determined that this trend is evidence of the growing potential of investment markets and creates new prospects for the development of industrial enterprises. Based on the

* National Technical University of Ukraine 'Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute'. Ukraine.

analysis of studies by domestic and foreign scholars, the author summarizes and systematizes the main opinions on determining the investment attractiveness of enterprises. The author also allocates a number of scientific studies that have formed their own definitions of investment attractiveness of enterprises and identifies their advantages and disadvantages. Based on the results of the systematization, the author has formed her own definition of the economic category of "investment attractiveness of an industrial enterprise". The obtained results of the study are of practical importance and can be used as a basis for the development and implementation of effective investment strategies that take into account current trends in the development of industrial enterprises. Further research should focus on the factors of investment attractiveness of biotechnology enterprises.

Keywords: investment strategies, expected income, efficiency, socio-economic factors, riskiness.

Peer-reviewed, approved and placed: 02.09.2024.

Постановка проблеми. Питання активізації інвестиційних процесів є вкрай актуальним для багатьох країн, в тому числі і для України, яка перебуває в стані війни вже з 2014 року. Сучасний розвиток промисловості в Україні дуже тісно пов'язаний з інвестиційними процесами, які є основоположними для інтеграції економіки у глобальний ринок. Отже, можна стверджувати, що інвестиційна діяльність виступає однією з основних складових ефективного функціонування промислових підприємств і є важливою для підвищення їх конкурентоспроможності не тільки на внутрішніх ринках, але і на зовнішніх. Слід також наголосити, що для промислових підприємств залучення інвестицій є надзвичайно важливим для забезпечення розширення й модернізації виробництва. Керівництво кожного підприємства визначає свою стратегію щодо залучення інвестицій, орієнтуючи її на соціально-економічні, регіональні та національні особливості. Щоб звернути увагу інвесторів до проекту, промислове підприємство має пропонувати привабливі перспективи для подальшого розвитку і ефективного використання вкладених коштів. Таким чином, успіх залучення інвестора і реалізація інвестиційних проєктів значною мірою залежать від інвестиційної привабливості підприємства та середовища його функціонування.

В теперішніх умовах, які стають все більш турбулентними і складними, сучасні підприємства зустрічаються з новими ризиками і можливостями, які потребують, сформованого, належним чином, підходу до управління інвестиціями. Тому є необхідність більш глибокого розуміння різних підходів до сутності й визначення інвестиційної привабливості промислових підприємств, що включає визначення основних теорій, сучасних поглядів науковців і практичних аспектів, які використовуються для формування й реалізації ефективних інвестиційних стратегій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інвестиційної привабливості підприємств досліджувалися вченими з різних дисциплін, що підкреслює його важливу роль у формуванні конкурентоспроможності підприємств та ефективності їх діяльності.

Наукова база дослідження інвестиційної привабливості підприємств включала різноманітні підходи та методики науковців. Зокрема, науковець О.П. Коюда досліджував інвестиційну привабливість в умовах економічних трансформацій, акцентуючи увагу на комплексності оцінки інвестиційної привабливості [1].

Інші автори А.М. Кулик та О.В. Корецька розглядали економічну сутність поняття інвестиційної привабливості, підкреслюючи важливість багатогранності цього поняття [2].

О.І. Дума в своїй науковій роботі запропонував метод комплексної оцінки, акцентуючи увагу на кількісних і якісних характеристиках [3]. Авторка О. І. Чорна в своєму дослідженні акцентувала увагу на стратегіях досягнення привабливості, інтегруючи економічні та психологічні аспекти, наголосивши, що без психологічного аспекту трактувати інвестиційну привабливість некоректно. [4].

Науковці Я. Є. Задорожна та Л. П. Дядечко Л.П. виділяли чинники підвищення інвестиційної привабливості в контексті залучення фінансових ресурсів [5]. Автори І.І. Ткачук та Ю.Г. Спіцина уточнили сутність поняття, спираючись на системний підхід [6].

К.М. Крамаренко описав методичні підходи до визначення привабливості, акцентуючи свою увагу на важливості комплексного підходу [7]. Авторка О.В. Носова в своїй роботі розглядала стратегічні пріоритети для підвищення інвестиційної привабливості [8].

Методика інтегральної інвестиційної привабливості підприємств і організацій, яку затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 31.03.1998 враховувала ключові показники для інвестиційного аналізу [9], а автор А. Damodaran сфокусувався на оцінці вартості та ризиків, що безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість будь якого підприємства [10].

Отже, незважаючи на велику кількість досліджень стосовно обраної теми, питання сутності та підходів щодо визначення інвестиційної привабливості промислового підприємства потребує додаткових розвідок та осучаснення.

Мета дослідження полягає у змістовному розкритті економічної категорії «інвестиційна привабливість підприємства» та на основі висновків дослідників, формування власного визначення цієї категорії для промислових підприємств.

Основні результати дослідження. Сьогодні світовий інвестиційний ландшафт характеризується постійним зростанням обсягів інвестицій, що відображає активне розширення фінансових можливостей і нові перспективи для підприємств різних галузей. Згідно з даними, наведеними на рис. 1, середній річний очікуваний дохід від інвестиційних портфелів показує стабільний ріст, що свідчить про зростання інтересу до інвестицій і подолання економічних викликів.

Згідно з даними на рис. 1 про середній річний очікуваний дохід від інвестиційних портфелів у всьому світі, спостерігається позитивна динаміка зростання за період з 2017 по 2022 рік. У 2017 році цей показник становив 10,22%, а до 2022 року зріс до 11,37%. Протягом цього періоду (2017-2022 рр.) дохідність інвестиційних портфелів продемонструвала стабільне зростання, що підкреслило постійне розширення обсягів інвестицій і відкриття нових можливостей для промислових підприємств. Цей явний тренд є свідченням зростаючого потенціалу інвестиційних ринків, що створює нові перспективи для розвитку промислових підприємств. Сучасні керівники та управлінці

мають адаптуватися до турбулентного інвестиційного середовища та активно освоювати нові підходи до управління інвестиціями. Тільки шляхом глибокого розуміння й стратегічного використання інвестиційних можливостей промислові підприємства можуть забезпечити сталий розвиток і досягти конкурентних переваг у глобальному ринку.

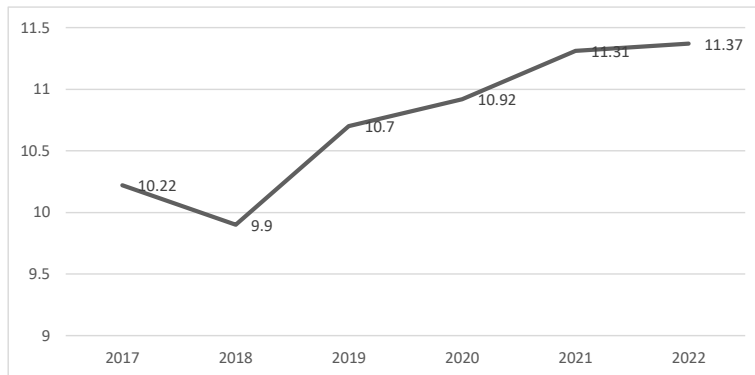

Рис. 1. Середній річний очікуваний дохід від інвестиційних портфельів у всьому світі з 2017 по 2022 рік, %, побудовано автором на основі [12]

Для цього в таблиці 1 автором представлено аналіз дефініції поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

Отже, на основі вищезазначених визначень, доцільно сформувані власне визначення інвестиційної привабливості промислового підприємства, оскільки наявні підходи часто не враховують усі специфічні аспекти, характерні для промислового сектора.

За власною думкою автора, інвестиційна привабливість промислового підприємства – це, в першу чергу, комплексна характеристика, яка відображає здатність підприємства ефективно залучати інвестиційні ресурси для розвитку й модернізації своїх виробничих потужностей, і визначається поєднанням економічних, фінансових, виробничих і організаційних чинників, а також зовнішніх економічних та політичних умов. Зокрема, оцінка інвестиційної привабливості включає аналіз потенціалу підприємства для генерації грошових потоків, рівня ризиків, можливостей для зростання, ефективності використання ресурсів та здатності відповідати вимогам потенційних інвесторів. Важливо також враховувати стабільність прибутку, фінансову стійкість, рівень інновацій та адаптацію до змінюваного ринкового середовища. Це визначення дає змогу всебічно оцінити не тільки кількісні показники, але й якісні аспекти, що впливають на довгострокову стратегію та конкурентоспроможність промислового підприємства.

Таблиця 1. Критичний аналіз дефініції поняття «інвестиційна привабливість підприємства», узагальнено та систематизовано автором на основі [1-11]

№	Дослідники	Визначення	Коментар автора
1	О.П. Коюда [1]	Інвестиційна привабливість підприємства – це комплексна характеристика, що відображає здатність реалізувати свій інвестиційний потенціал і залучати інвестиційні ресурси, базується на економічних, соціальних, організаційних, ресурсних і психологічних чинниках.	Визначення є досить широким і охоплює різноманітні аспекти інвестиційної привабливості. Однак, воно може бути занадто загальним для практичного застосування, оскільки інтеграція всіх цих чинників може бути складною і потребувати додаткових уточнень щодо конкретних критеріїв.
2	А.М. Кулик та О.В. Корецька [2]	Інвестиційна привабливість – багатшарова інтегрована характеристика, яка охоплює економічні, фінансові, виробничі й організаційні аспекти діяльності підприємства, відповідно до вимог потенційних інвесторів.	Визначення добре відображає багатогранність інвестиційної привабливості, включаючи важливі аспекти діяльності підприємства. Однак, воно може недостатньо акцентувати увагу на зовнішніх чинниках, таких як економічне середовище або політична ситуація, що можуть суттєво впливати на привабливість.
3	О.І. Дума [3]	Інвестиційна привабливість – це сукупність кількісних і якісних характеристик підприємства, що відображають його цінність та перспективи розвитку, які сприяють надходженню інвестицій, враховуючи інтереси інвестора.	Визначення враховує як кількісні, так і якісні характеристики, що дає змогу комплексно оцінити підприємство. Проте, вибір показників може бути суб'єктивним і залежати від інтересів інвестора, що може ускладнити стандартизацію оцінки.
4	Л.О. Чорна [4], а також В.С. Андрієць [11]	Інвестиційна привабливість – це взаємозв'язок економічних (інвестицій) та психологічних (привабливості) характеристик, які відповідають вимогам інвесторів і забезпечують результат при прийнятному рівні ризику.	Визначення включає економічні та психологічні аспекти, що може дати більш глибоке розуміння привабливості. Однак, психологічні характеристики складно виміряти та інтегрувати в оцінку, що може ускладнювати практичне застосування.
5	Я.Є. Задорожна та Л.П. Дядечко [5]	Інвестиційна привабливість – це сукупність різних чинників, що змінюються в залежності від цілей інвесторів, особливостей виробничої та технічної діяльності підприємства, а також його економічного розвитку.	Визначення підкреслює важливість адаптації до індивідуальних цілей інвесторів та особливостей підприємства. Однак, таке визначення може бути занадто загальним і не враховувати всі можливі змінні чинники, що впливають на інвестиційну привабливість.

Закінчення табл. 1

6	Г.П. Лайко [6]	Інвестиційна привабливість – це набір виробничих і фінансових умов, що включають кількісні та якісні показники, які характеризують потенційні можливості та економічні переваги об'єкта порівняно з іншими варіантами для інвестування.	Визначення охоплює виробничі та фінансові умови, що дає змогу оцінити потенційні можливості. Проте, воно не вказує на всі зовнішні економічні чинники та ринкові умови, які також можуть вплинути на привабливість об'єкта для інвестування.
7	К.М. Крамаренко [7]	Інвестиційна привабливість визначається сукупністю чинників, що можуть варіюватися в залежності від індивідуальних вимог інвестора, включаючи фінансові показники, ризики та потенційне зростання, а також зовнішні чинники.	Визначення враховує індивідуальні вимоги інвестора і зовнішні чинники, що дає змогу краще відповідати потребам інвесторів. Проте, оцінка всіх можливих чинників може бути складною і потребувати додаткових ресурсів для їх аналізу.
8	О.В. Носова [8]	Інвестиційна привабливість підприємства визначається здатністю генерувати стабільні фінансові результати та забезпечувати перспективи зростання, а також рівнем ризиків.	Визначення акцентує на фінансових результатах і потенціалі зростання. Це важливо для інвесторів, але може недостатньо враховувати нематеріальні активи та зовнішні економічні умови.
9	Методика інтегральної оцінки [9]	Інвестиційна привабливість визначається рівнем задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог інвестора, що може оцінюватися значеннями відповідних показників, зокрема інтегральної оцінки.	Визначення забезпечує комплексний підхід до оцінки інвестиційної привабливості, що дозволяє врахувати різноманітні чинники. Такому визначенню бракує конкретності та чіткості, що суттєво погіршує шанси його використання практиками.
10	A. Damodaran [10]	Інвестиційна привабливість підприємства оцінюється через здатність генерувати грошові потоки, рівень ризиків та потенціал зростання. Чим більші і стабільніші грошові потоки, нижчі ризики та вищий потенціал зростання, тим підприємство більш привабливе.	Визначення фокусується на основних фінансових показниках, що є важливими для інвесторів. Однак, воно може не враховувати нематеріальні аспекти і зовнішні чинники, такі як політичні та економічні зміни, що також можуть впливати на інвестиційну привабливість.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що більшість представників вітчизняної економічної думки розглядали інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику об'єкта майбутнього інвестування і визначали не лише сукупністю фінансово-економічних показників, таких як прибутковість, рентабельність, стабільність та платоспроможність підприємства, але й враховували ефективність управлінської діяльності, яка має задовольняти інтереси потенційних

інвесторів. Важливу роль відіграють також чинники, що стосуються стратегії розвитку підприємства, його інноваційного потенціалу та здатності адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

У наданому власному визначенні інвестиційної привабливості промислового підприємства відображається її комплексний характер, що включає здатність підприємства ефективно залучати інвестиційні ресурси для розвитку та модернізації своїх виробничих потужностей. Визначення спирається на поєднання економічних, фінансових, виробничих і організаційних чинників, а також враховує зовнішні економічні та політичні умови. Такий підхід дає змогу не лише оцінювати кількісні показники, а й звертати увагу на якісні аспекти, які впливають на довгострокову стратегію розвитку та конкурентоспроможність підприємства.

1. Коюда О.П. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах трансформації економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Харків, 2003. 20 с.

2. Кулик А.М., Корецька О.В. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості. Вісник НТУ «ХПІ», 2018. 15 (1291). <https://core.ac.uk/reader/161787630>

3. Дума О.І. Розроблення методу комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 101–106. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.12.101

4. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиції: практика та досвід, 2008. (24), 4-6. <http://www.investplan.com.ua/?op=8&w=%D0%9B.+%D0%9E.+%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0>

5. Задорожна Я.Є., Дяченко Л.П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів. Інвестиції: практика та досвід, 2007. (2), 32-35.

6. Ткачук І.І., Спіцина Ю.Г. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Проблеми системного підходу в економіці. 2018. Випуск № 5(67). <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-5-21>

7. Крамаренко К.М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. Причорноморські економічні студії, 2016. (10), 22-26. <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/22.pdf>

8. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства. Стратегічні пріоритети, 2007. 1(2), 120-126. https://www.libr.dp.ua/text/sp2007_1_16.pdf

9. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 31.03.1998 р. за № 214/2654. <http://iplex.com.ua/doc.php?code=z0214-98&red=100003e61d614ea0282db3f9cd1c12bca962ec&d=5&st=0>

10. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. Wiley.2012. <https://suhaconsulting.com/wp-content/uploads/2018/09/investment-valuation-3rd-edition.pdf>

11. Андрієць В.С. Економічна сутність поняття «інвестиційна привабливість». Інвестиції: практика та досвід, 2014. 16. http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/6.pdf

12. Statista. Average annual return expectation from investment portfolios worldwide from 2017 to 2022. 2022. <https://www.statista.com/statistics/741342/average-return-expectation-from-investment-portfolios-worldwide/>

1. Koyuda, O.P. (2003). Investytsiyna pryvabylyvist pidpryyemstva v umovakh transformatsiyi ekonomiky [Investment Attractiveness of an Enterprise in the Context of Economic Transformation]: Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01. Kharkiv. 20 s [in Ukrainian]

2. Kulyk, A.M., & Koretska, O.V. (2018). Ekonomichna sutnist ponyattya investytsiynoyi pryvabylyvosti [Economic Essence of Investment Attractiveness Concept]. Visnyk NTU «KPI», 15(1291). <https://core.ac.uk/reader/161787630> [in Ukrainian]

3. Duma, O.I. (2019). Rozroblennya metody kompleksnoho otsynuyannya investytsiynoyi pryvablyvosti pidpryyemstva [Development of a Method for Comprehensive Evaluation of Investment Attractiveness of an Enterprise]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, (12), 101–106. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.12.101> [in Ukrainian]
4. Chorna, L.O. (2008). Rezultatyvna stratehiya dosyagnennya investytsiynoyi pryvablyvosti pidpryyemstva [Effective Strategy for Achieving Investment Attractiveness of an Enterprise]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, (24), 4–6. <http://www.investplan.com.ua/?op=8&w=%D0%9B.+%D0%9E.+%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0> [in Ukrainian]
5. Zadorozhna, Y.Ye., & Dyadechko, L.P. (2007). Pidvyshchennya investytsiynoyi pryvablyvosti pidpryyemnytstva yak napryamok zaluchennya investytsiynykh resursiv [Increasing Investment Attractiveness of Entrepreneurship as a Way to Attract Investment Resources]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, (2), 32–35. [in Ukrainian]
6. Tkachuk, I.I., & Spitsyna, Yu.H. (2018). Sutnist ponyattya «investytsiyna pryvablyvist pidpryyemstva» [Essence of the Concept of “Investment Attractiveness of an Enterprise”]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, (5(67)). <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-5-21> [in Ukrainian]
7. Kramarenko, K.M. (2016). Investytsiyna pryvablyvist pidpryyemstva ta metodychni pidkhody do yiy vyznachennya [Investment Attractiveness of an Enterprise and Methodological Approaches to Its Definition]. *Prychornomorski ekonomichni studiyi*, (10), 22–26. <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/22.pdf> [in Ukrainian]
8. Nosova, O.V. (2007). Investytsiyna pryvablyvist pidpryyemstva [Investment Attractiveness of an Enterprise]. *Stratehichni pryoriteti*, 1(2), 120–126. https://www.lib.dp.ua/text/sp2007_1_16.pdf [in Ukrainian]
9. Metodyka intehral'noyi otsinky investytsiynoyi pryvablyvosti pidpryyemstv i orhanizatsiy [Methodology of Integral Assessment of Investment Attractiveness of Enterprises and Organizations]. (1998). *Zatverdzheno nakazom Ahentstva z pytan zapobihannya bankrutstvu pidpryyemstv ta orhanizatsiy vid 31.03.1998 r. za № 214/2654*. <http://iplex.com.ua/doc.php?code=z0214-98&red=100003e61d614ea0282db3f9cd1c12bca962ec&d=5&st=0> [in Ukrainian]
10. Damodaran, A. (2012). *Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset*. Wiley. <https://suhaconsulting.com/wp-content/uploads/2018/09/investment-valuation-3rd-edition.pdf> [in English]
11. Andriyevts, V.S. (2014). Ekonomichna sutnist ponyattya «investytsiyna pryvablyvist» [Economic Essence of the Concept of “Investment Attractiveness”]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, 16. http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/6.pdf [in Ukrainian]
12. Statista. (2022). Average annual return expectation from investment portfolios worldwide from 2017 to 2022 <https://www.statista.com/statistics/741342/average-return-expectation-from-investment-portfolios-worldwide/> [in English]